

Voorlopige agenda van de commissie Werk en Inkomen van 4 oktober 2006

Hierbij wordt u uitgenodigd voor de openbare vergadering van de commissie Werk en Inkomen

Datum: woensdag 4 oktober 2006
Aanvang: 16:30 uur
Locatie: Oude raadzaal
Voorzitter: K. Hazewinkel
Griffier: G. Sietsema

A. A. ALGEMEEN DEEL

A.1. Mededelingen voorzitter/portefeuillehouders

A.2. Vaststelling agenda

[Agenda raadsclie. Werk en Inkomen 4 oktober 2006](#) (pdf)

[Verslag raadsclie. Werk en Inkomen 4 oktober 2006](#) (pdf)

A.3. Rondvraag

B. B. INHOUDELIJK DEEL

B.1. Overzicht inkomensgrenzen

[Raadsvoorstel - Overzicht inkomensgrenzen gemeentelijke regelingen](#) (pdf)

B.2. Evaluatie standaard huisbezoek

[Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek](#) (pdf)

C. C. HUISHOUELIJK DEEL

C.1. Lange termijn agenda + lijst moties en toezeggingen

C.2. Ingekomen stukken en stukken ter kennisname

C.3. Vaststelling verslag d.d. 13 september 2006

Agenda raadsce. Werk en Inkomen 4 oktober 2006

RAADSCOMMISSIE WERK EN INKOMEN

Concept-agenda: W&I nr. 06/10
Datum: Woensdag 4 oktober 2006
Tijd: *16.30-19.00 uur*
Plaats: *oude raadzaal*
Voorzitter: mw K. Hazewinkel
Commissiegriffier: mw G. Sietsema ☎ 367 7725
E-mail: greet.sietsema@griffie.groningen.nl

A. ALGEMEEN DEEL

- A.1. Mededelingen voorzitter/portefeuillehouders
- A.2. Vaststelling agenda
- A.3. Rondvraag

B. INHOUDELIJK DEEL

- B.1. Overzicht inkomensgrenzen
- B.2. Evaluatie standaard huisbezoek

C. HUISHOUDELIJK DEEL

- C.1. Lange termijn agenda + lijst moties en toezeggingen
- C.2. Ingekomen stukken en stukken ter kennisname
- C.3. Vaststelling verslag d.d. 13 september 2006

Verslag raadsie. Werk en Inkomen 4 oktober 2006

VERSLAG VERGADERING RAADSCOMMISSIE WERK EN INKOMEN

WI: 06/10
Datum: 4 oktober 2006
Plaats: oude raadzaal
Tijd: 16.30-18.35 uur

Aanwezig: mevr. K. A. Hazewinkel (voorzitter), dhr. P.W.G. Verschuren (wethouder), dhr. J.J. Dijkstra (wethouder) (t/m de rondvraag), mevr. R.F. Slors (PvdA), mevr. A.J. Vos (PvdA), dhr. R.D.J. Kouwenhoven (VVD), dhr. J. M. van Keulen (VVD), dhr. M.T. Gijsbertsen (GroenLinks), mevr. A. Postma (GroenLinks), dhr. B.H. Koops (CDA), dhr. J. Luhoff (D66), mevr. I.M. Jongman (ChristenUnie), dhr. E. Eikenaar (SP), dhr. M.A. in 't Veldt (SP), dhr. F. van Leeuwen (S&S), dhr. J. Bolhuis (Stadspartij) en mevr. G. Sietsema (cie.griffier).

Afwezig m.k.: dhr. A. de Rooij (PvdA).

Inspreker: mevr. I. van Oosten (bij punt A.3, B.1 en punt B.2).

A.1. Opening en mededelingen.

Wethouder Dijkstra deelt m.b.t. de LTA mee, dat de nota 'Herontwikkeling verouderde kantoorpanden' is vertraagd i.v.m. gesprekken met makelaars, verwachte behandeling in november. De nota 'Creatieve stad' vergt een bredere notitie dan in eerste instantie gedacht, en wordt in december verwacht. De commissie ontvangt een brief wanneer 'arbeidsmarktbeleid' geagendeerd kan worden.

A.2. Vaststelling agenda.

3 Fracties hebben aangegeven kort over het tkn-stuk 'stand van zaken preventief budgetbeheer' te willen spreken.

A.3. Rondvraag.

Mevr. Van Oosten vraagt hoe het staat met de onderhandelingen over de collectieve ziektekostenverzekering en of de premie naar beneden kan.

Dhr. Koops vraagt of het project 'Bijstand en onroerend goed' al dan niet eenmalig is.

Mevr. Jongman neemt de vraag over van mevr. Van Oosten en vraagt hoe de collectieve ziektekostenverzekering er volgend jaar uit gaat zien.

Wethouder Verschuren meldt dat 'Bijstand en onroerend goed' een eenmalig onderzoek is geweest. Bij alle nieuwe aanvragen worden de gegevens met het kadaster vergeleken. De onderhandelingen voor de collectieve ziektekostenverzekering vinden momenteel plaats, inzet daarvan is uitbreiding van het pakket en de financiën. Bij de herijking van het armoedebeleid in december komt dit weer aan de orde.

B.1. Overzicht inkomensgrenzen.

Mevr. Van Oosten mist in het overzicht de financiële gevolgen voor de uitvoeringskosten. Eenduidigheid kan deze kosten doen dalen. Vraagt verder hoe het zit met mensen die buiten de bijstand vallen maar qua inkomen wel in aanmerking komen voor een tegemoetkoming of kwijtschelding.

Mevr. Slors merkt op dat de PvdA-fractie de voordelen van het gelijktrekken van de inkomensgrenzen groter vindt dan de nadelen. Vraagt het college te onderzoeken of het mogelijk is dat een inkomensgrens maar een keer getoetst hoeft te worden om vervolgens in aanmerking te kunnen komen voor meerdere regelingen.

Waarschijnlijk zal een groeipad voor de gemeentelijke regelingen het meest logisch zijn, 115% zonder vermogenstoets lijkt de grootste gemene deler. Verzoekt het college dit verder uit te werken.

Dhr. Gijsbertsen sluit aan bij de PvdA inzake eenmalige toetsing. Effect van de vermogenstoets lijkt minimaal, derhalve eventueel afschaffen. Glijdende schaal heeft niet de voorkeur van GroenLinks, wachten het voorstel van het college hierover af. Kan grens van 120% steunen. Meer effect is te behalen uit promotie van de regelingen. Argument armoedeval overtuigt niet. GroenLinks pleit voor hogere uitkeringen en minimumloon en lagere belasting op arbeid.

Mevr. Jongman zegt dat de ChristenUnie voor 115% voelt omdat dit percentage de meeste voordelen en minste nadelen geeft. Financiële gevolgen zijn nog niet duidelijk evenals de effecten voor de betrokkenen en vraagt het college dit mee te nemen bij de herijking.

Dhr. Van Leeuwen is voor een eenduidige grens van 115% en vraagt ook de besparingen en effecten in het stuk van december aan te geven. Kan wel akkoord gaan met een glijdende schaal en vraagt of dit toepasbaar is op de

Verslag raadsie. Werk en Inkomen 4 oktober 2006

andere gemeentelijke regelingen. Graag ervaringen van andere gemeenten meenemen in stuk van december, evenals het hanteren van 1 loket, dus eenmalige toetsing voor alle regelingen.

Dhr. Bolhuis is voor 1 inkomensgrens, maar een armoedeval is niet acceptabel. Vraagt het college de gevolgen uit te werken voor de armoedeval bij een grens van 115% en bij een glijdende schaal.

Dhr. Luhoff sluit aan bij de PvdA, maar geeft de voorkeur aan een glijdende schaal. Jammer dat het overzicht niet op de Website van de gemeente staat. Vraagt het college om de financiële gevolgen bij de verschillende inkomensgrenzen. Aan de hand hiervan kun je de bovengrens van een glijdende schaal vaststellen.

Dhr. In 't Veldt wil voor de overzichtelijkheid zo min mogelijk inkomensgrenzen hanteren. Ziet de grens voor de maaltijdvoorziening graag verruimd naar 115%. Is voorstander van zoveel mogelijk 1 grens, maar vraagt het college de marges van de financiële mogelijkheden op te zoeken alvorens een keuze te maken. Tevens stevige inzet op het gebruik van de regelingen.

Dhr. Van Keulen pleit voor een glijdende schaal, de grenzen te bepalen aan de hand van de financiële ruimte en vraagt het college de financiële consequenties uit te werken, niet in percentages maar in euro's.

Dhr. Koops zegt dat een eenduidige grens van 115% het CDA wel aanspreekt maar de consequenties moeten eerst worden afgewacht. Geen bezwaar tegen versobering van de Stadspas en de maaltijdvoorziening, 115% voor alle voorzieningen is acceptabel, ook met een glijdende schaal, mits oog wordt gehouden voor de armoedeval. Vindt dat de vermogenstoets er in beginsel in moet blijven.

Wethouder Verschuren zegt dat het college in december met een voorstel komt die financieel is onderbouwd, met schattingen wat de consequenties zijn als we iets meer of minder doen. De grootste groep gebruikers zit op een bijstandsuitkering, de groep tussen de 115 en 120% zal niet zo groot zijn. Het college zal proberen hier inzicht in te geven. De belastingkijwitschelding wordt vergemakkelijkt voor iemand met een uitkering, hierbij zal wel enige toets moeten plaatsvinden, b.v. bij de categorale regeling, soms is toetsing vanuit de wet voorgeschreven, maar dubbele toetsing moet worden voorkomen. Er wordt gewerkt aan een virtueel loket, d.w.z. 1x vastleggen, zodat alle andere voorzieningen hiervan gebruik kunnen maken. Geen voorstander van een glijdende schaal vanwege de complexiteit en de hoge uitvoeringskosten. Maaltijdvoorziening is hierin een uitzondering, de voor- en nadelen zullen op een rij worden gezet. Aantal inkomensgrenzen liggen vast, bijvoorbeeld bij de langdurigheidstoelag. Indien hier een schep bovenop wordt gedaan, wordt de armoedeval vergroot. De regelingen die we hebben zijn gerekend naar de hoogte van het inkomen en niet naar het soort. De ideeën van de commissieleden worden meegenomen in de uitwerking van december. In deze nota zal worden meegenomen wat gedaan zal worden om het niet-gebruik tegen te gaan, hierbij hoort een goede website. Er zullen afweegbare keuzes aan de raad worden voorgelegd met inzicht in de financiële consequenties.

B.2. Evaluatie standaard huisbezoek. *(reactie van de cliëntenraad wordt ter vergadering voorgelezen).*

Mevr. Van Oosten is blij met de term 'rechtmatige vaststelling uitkeringsrecht'. Twijfelt aan het sluitend systeem van huisbezoeken. Voorbeelden van andere rechtmatigheidsaspecten ontbreekt. Op rechten van de cliënt wordt niet gewezen. Folder spoort niet met de gedragscode voor aangekondigd en onaangekondigd huisbezoek. Vraagt hoeveel van de 37 die niet in aanmerking kwamen voor een uitkering alsnog een uitkering hebben aangevraagd.

Dhr. Koops merkt op dat de 37 gevallen die geen recht hadden op uitkering, de enige reden lijken te zijn om niet door te gaan met standaard huisbezoeken. CDA kan akkoord gaan met gerichte huisbezoeken maar vraagt zich af hoe de dienst de zorgcomponent op een andere manier boven water krijgt. Vraagt aan de andere fracties of men zich kan vinden in de gerichte controlerende sfeer.

Dhr. Kouwenhoven stelt dat de notitie terecht constateert dat er moelijk conclusies zijn te trekken m.b.t. het rendement en meerwaarde van huisbezoeken. Meer gericht mee eens, maar dan wel op basis van duidelijke risicoprofielen. Tegenstrijdigheid is dat je t.a.v. zorgaspect ongericht bezoek zou willen hebben om stigmatisering tegen te gaan, t.a.v. fraudebestrijding juist gericht.

Dhr. Eikenaar is blij met afschaffing standaard huisbezoeken omdat het een buitenproportioneel middel is om bijstandsfraude te bestrijden. Slechts in 10% wordt iets geconstateerd wat invloed heeft op de uitkering. Dit kan ook tijdens de intake of later bij een gericht huisbezoek worden geconstateerd. Gericht huisbezoek bij vermoeden van zorg of fraude spreekt aan. Vraagt het college of er onderscheid kan worden gemaakt tussen deze 2 huisbezoeken. Blij dat de behoefte van de klant aan zorg en reïntegratie meer aandacht krijgt in de huisbezoeken. Vraagt het college hoe het staat met de mogelijkheden om wijksprekuren te ontwikkelen.

Dhr. Luhoff zegt dat D66 niet tegen gerichte huisbezoeken is, maar vindt dat de nadruk op de fraudecomponent ligt en vraagt naar het verschil met een gewoon fraudeonderzoek. Juist de mix tussen zorg en fraudeopsporing is mooi. Duidelijk moet zijn welke criteria gelden voor het afleggen van een huisbezoek.

Dhr. Bolhuis kan instemmen met meer gericht huisbezoek. Niet alleen vanuit fraudebestrijding, maar zeker vanuit sociale aspecten zodat beter doorverwezen kan worden naar relevante hulpdiensten.

Dhr. Van Leeuwen merkt op dat S&S potentie ziet voor gericht huisbezoek. Is van mening dat de criteria voor het opsporen van fraude openbaar moeten zijn, maar bij de vraag of de risicoprofielen die daarbij horen ook openbaar moeten zijn, zet hij vraagtekens. Vraagt het college of er al ideeën zijn m.b.t. de uitvoering. Is voor een

Verslag raadsce. Werk en Inkomen 4 oktober 2006

protocol van rechten en plichten van de cliënt. Vraagt naar mening college m.b.t. advies van de cliëntenraad om te werken met 2 soorten huisbezoek.

Mevr. Jongman stelt dat ingang huisbezoek kan zijn: zorgsignalering, begeleiding naar reïntegratie of rechtmatige verstrekking. Instemming met de conclusie om gerichte huisbezoeken af te leggen. Niet te duidelijk maken naar de cliënt naar welke informatie men op zoek is. Gerechtelijke uitspraak zegt dat huisbezoeken niet ontoelaatbaar zijn. Vraagt aan college hoe de rechten en plichten van cliënten duidelijk worden gemaakt.

Dhr. Gijsbertsen is positief over de insteek van het stuk. Risicoprofielen akkoord, maar vraagt welke kaders hierbij worden gesteld. Niet dichttimmeren hiervan, vrijheid voor beoordeling laten bij de consulents, zeker bij zorgbehoefte. Vraagt of dit gevolgen heeft voor de opleiding van de consulents. Rechten en plichten van de cliënt moeten duidelijk zijn, dit kan via de collectieve voorlichting. Zorgbehoefte van 2% lijkt weinig, is te insteek te summier geweest? Vraagt of de mensen die een huisbezoek hebben gehad, hiervan een rapportage krijgen. Wanneer het college helder maakt waarom een huisbezoek wordt afgelegd heeft GroenLinks geen bezwaar tegen deze opzet.

Mevr. Vos wil graag dat de praktijkprofielen zoals geschetst bij huisbezoeken boven 65 jaar en onder 20 jaar succesvol blijven. Gericht huisbezoek bij mensen die langere tijd in de bijstand zitten kan terecht zijn. Wanneer er bij de intake wordt geconstateerd dat er problemen zijn op het gebied van rechtmatigheid of maatschappelijke ondersteuning, dan doe je een huisbezoek eerder, eventueel onaangekondigd bij vermoeden van fraude.

Wethouder Vershuren dankt voor de steun voor deze beleidswijziging. Het is niet de bedoeling het huisbezoek te stigmatiseren. Soms is het nodig om de hoogte en rechtmatigheid van de uitkering vast te stellen zonder dat er sprake is van vermoeden van fraude. Dat dit maatschappelijke onrust geeft is niet gebleken, er is slechts 1 klacht ingediend bij de ombudsvrouw dat de schriftelijke informatievoorziening te kort schoot. Daarom is de folder gemaakt. Doel van een huisbezoek is naast het zorgaspect ook de sociale activering. Wanneer iemand langdurig in de bijstand zit en wij willen hem activeren, dan kan het plezieriger zijn om in de vertrouwde omgeving te praten i.p.v. in een spreekkamer bij de sociale dienst. Het is moeilijk vaste kaders te geven wanneer wel en wanneer niet op huisbezoek wordt gegaan, het moet een flexibel systeem zijn waarbij de consultant op basis van alle signalen en bestandskoppelingen aangeeft dat een huisbezoek wenselijk kan zijn. Bij de collectieve voorlichting wordt gezegd dat de sociale dienst op huisbezoek kan komen, waarvan men vooraf bericht krijgt. Indicatie voor zorgbehoefte kan bijvoorbeeld zijn, wanneer iemand grote schulden heeft of slecht ter been is, de professionaliteit van de consultant speelt hierbij een grote rol. De MJD start met de formulierenbrigade die een deel van het werk van een wijksprekster op zich neemt. Het tegengaan van niet-gebruik komt in de nota herijking armoedebeleid in december uitgebreid terug. Na een huisbezoek krijgt men een beschikking waartegen men in beroep kan gaan, maar geen apart verslag van het huisbezoek. Wanneer onderzoek i.k.v. fraude wordt gedaan, krijgt de cliënt hier wel een onderzoeksverslag van. Bij de collectieve voorlichting wordt uitgebreid ingegaan op alle rechten en plichten van de cliënt en men krijgt allerlei folders, waaronder die over huisbezoek. Het gaat om een wijziging van de interne werkwijze zonder financiële gevolgen. Er komt capaciteit vrij om gerichter in te zetten op initiatief van de consultant en op basis van ervaringen binnen de dienst. Jaarlijks wordt het handhavingsbeleidplan vastgesteld. Hierin wordt aangegeven hoe de wet gehandhaafd wordt.

Over ca. 1 jaar zullen wij een evaluatie leveren over de huisbezoeken waarin melding wordt gedaan van het aantal huisbezoeken, met daarbij een onderverdeling of dit ging om zorg of handhaving rechtmatigheid, en wat deze huisbezoeken voor informatie hebben opgeleverd.

C.1. Lange termijn agenda + lijst moties en toezeggingen.

Geen opmerkingen van de raad. (mededeling van wethouder Dijkstra bij punt A.1).

C.2. Ingekomen stukken en stukken ter kennisname.

Stand van zaken preventief budgetbeheer: **dhr. Gijsbertsen** merkt op dat GroenLinks bij de begrotingsbehandeling zal pleiten voor meer geld voor schuldhulpverlening.

Dhr. Kouwenhoven vraagt hoeveel extra geld nodig is en of er nog voor de begrotingsbehandeling een voorstel van het college kan komen. Vraagt n.a.v. het feit dat schuldeisers de gemeente vaak verzoeken een aflossingsregeling te treffen of het mogelijk is dat schuldeisers, met name semi-overheidsorganisaties hierin een financieel belang kunnen hebben aangezien de kosten van zo'n traject bij de gemeente liggen.

Mevr. Jongman merkt op dat Groningen € 470.000,- krijgt van het Rijk en vraagt hoe het college dit geld gaat besteden. Graag een actuele stand van zaken bij de begrotingsbehandeling.

Wethouder Vershuren merkt op dat de achterstanden in schuldhulpverlening zijn ingelopen en dat deze voor preventief budgetbeheer worden ingelopen. Bij de rijksbegroting is voor de komende 3 jaar tussen 20 en 25 miljoen per jaar beschikbaar gesteld. De verdeelsleutel hiervoor is nog niet bekend maar Groningen zal waarschijnlijk weer enkele tonnen per jaar krijgen. De inschatting van het college is dat er bij de begroting geen extra geld gereserveerd hoeft te worden boven dit rijksgeld. In december komt de nota preventief budgetbeheer.

Dhr. Gijsbertsen zegt dat GroenLinks de garantie wil dat dit rijksgeld inderdaad genoeg is.

Verslag raadscie. Werk en Inkomen 4 oktober 2006

Wethouder Verschuren merkt op dat er bij de begrotingsbehandeling meer inzicht zal zijn wat we de komende jaren kunnen verwachten, dan kan de garantie worden gegeven. Over meebetalen aan de kosten van een aflossingsregeling wordt gepraat met de Groninger woningcorporaties, maar het is juridisch niet afdwingbaar. *TOS*: **dhr. Koops** merkt op dat we een financieel risico nemen door de categoriale regeling te blijven toepassen op de TOS-gelden. Eventueel kan worden overgegaan tot een individuele bijzondere bijstandsregeling. **Wethouder Verschuren** zegt dat hier sprake is van 2-traps risico, pas nadat het rijk zegt dat dit niet op deze manier mag, hebben we nog de tijd om het om te zetten in bijzondere bijstand, hetgeen echter veel uitvoeringskosten met zich meebrengt.

C.3. Vaststelling verslag d.d. 13 september 2006.

Het verslag wordt vastgesteld.

Toezegging uit de raadscommissie:

Bij punt B.2: Evaluatie standaard huisbezoek:

Wethouder Verschuren zegt toe, over ca. 1 jaar een evaluatie te leveren over de huisbezoeken waarin melding wordt gedaan van het aantal huisbezoeken, met daarbij een onderverdeling of dit ging om zorg of handhaving rechtmatigheid, en wat deze huisbezoeken voor informatie hebben opgeleverd.

Raadsvoorstel - Overzicht inkomensgrenzen gemeentelijke regelingen

COMMISSIE WERK EN INKOMEN

griffier van de raadscommissie
greet.sietsema@griffie.groningen.nl
tel 050-367 7725

VERGADERSTUK

vergaderdatum: 4 oktober 2006

onderwerp: overzicht inkomensgrenzen gemeentelijke regelingen

Overzicht inkomensgrenzen gemeentelijke regelingen

In zijn vergadering van 28 juni 2006 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen waarin de raad het college vraagt om een overzicht van alle gemeentelijke regelingen waarbij een inkomensgrens wordt gehanteerd en om een onderzoek te doen naar de mogelijkheden om voor (gemeentelijke) regelingen één inkomensgrens te hanteren.

In de bijlage bij deze notitie treft u een overzicht aan van alle (gemeentelijke) regelingen, en de daarbij gehanteerde inkomensgrenzen, die onze gemeente op dit moment uitvoert. Voor de volledigheid hebben we daarom ook de langdurigheidstoeslag en de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen in het overzicht opgenomen. Deze regelingen worden door onze gemeente uitgevoerd, maar de hoogte van inkomens- en vermogensgrens worden door het Rijk vastgesteld.

Met de wijziging van artikel 36 in de Wet Werk en Bijstan (WWB) krijgen gemeenten weliswaar wat vrijheid om bij "geringe bijverdiensten" toch een langdurigheidstoeslag toe te kennen, de door het Rijk vastgestelde inkomensgrens van 100% sociaal minimum blijft echter gewoon overeind.

De beleidsvrijheid bij het invullen van het kwijtscheldingsbeleid lijkt iets groter (wat wordt er kwijtgescholden en tot welk percentage?). Maar ook hier bepaalt het Rijk de hoogte van de inkomens- en vermogensgrens. Deze is in de invorderingswet vastgelegd op maximaal 100% van het sociaal minimum.¹ Uw raad kan wel een grens vaststellen die onder 100% van het sociaal minimum ligt.

voor- en nadelen

Het staat uw raad vrij om bij de gemeentelijke regelingen een eigen inkomensgrens vast te stellen.

Daarbij kunt u er voor kiezen om bij alle regelingen dezelfde grens toe te passen.

Een voor de hand liggend (groot) voordeel van één grens is dat het de duidelijkheid naar de burger vergroot: de gemeente hanteert voor al haar regelingen 1 grens, dat scheelt zoekwerk (voor de burger én in de uitvoering). Daarnaast kunnen we nog een aantal andere voordelen, maar ook nadelen

¹ Het sociaal minimum is de hoogte van de bijstandsnorm waarop volgens huishoudtype recht op heeft. In Groningen (>23 <65):
Gezamenlijke huishouding * woningdelend 1195,83 * niet woningdelend 1207,91 [per maand, incl. vakantiegeld]
Alleenstaande ouder * woningdelend 990,49 * niet woningdelend 1087,12 [per maand, incl. vakantiegeld]
Alleenstaande * woningdelend 748,90 * niet woningdelend 845,54 [per maand, incl. vakantiegeld]

Raadsvoorstel - Overzicht inkomensgrenzen gemeentelijke regelingen

benoemen. Of een voor- of nadeel zich daadwerkelijk voordoet is mede afhankelijk van de hoogte van de inkomensgrens waarvoor u kiest. Bij de opsomming hieronder zijn we er vanuit gegaan dat u niet zult kiezen voor een lagere grens dan de huidige.

voordelen

- eenduidigheid / duidelijkheid burger
- wanneer recht op regeling, makkelijk onderzoek naar recht andere regeling ²
- eenvoudige / effectieve bestandskoppeling (bij nieuwe regeling)
- mogelijk groter bereik / meer bekendheid

nadelen

- mogelijk (grotere) armoedeval / geen prikkel tot werk
- mogelijk grotere druk op het budget bijzondere bijstand / minimabeleid

115%? - 120%?

Afgezien van de maaltijdvoorziening en de Stadjerspas ligt de inkomensgrens voor gemeentelijke regelingen op dit moment op 115% van het sociaal minimum. De maaltijdvoorziening (nu 110%) zou daarnaar opgetrokken kunnen worden. De keuze om de Stadjerspas (nu 130%) daarnaar terug te brengen is lastiger. Een oplossing zou kunnen zijn dat er een tussencategorie komt voor de Stadjerspas (bijvoorbeeld 115 - 150%) die de pas nog steeds voor een gereduceerd tarief aan kan schaffen.

Bij één inkomensgrens van 115% zijn de effecten van de hiervoor genoemde voor- en nadelen nog niet zo groot.

Wanneer de inkomensgrens voor alle regelingen echter verhoogd wordt naar bijvoorbeeld 120% zullen de voor- en nadelen ook een groter effect hebben. Zeker de armoedeval kan dan flink toenemen ten opzichte van de huidige situatie: de prikkel om te gaan werken (of om meer te gaan werken / te verdienen) wordt minder.

glijdende schaal

Om een mogelijke armoedeval teniet te doen kan gewerkt worden met een glijdende schaal. Bij de maaltijdvoorziening (Koks Herberg) wordt hier al gebruik van gemaakt.

Aanpassing?

Het college zal bekijken of het zinvol is de inkomensgrenzen aan te passen. Bij de herijking van het armoedebeleid zullen we daar bij u op terugkomen (december 2006).

vermogensgrens

Op dit moment hebben we in onze gemeente eigen regelingen mét een vermogenstoets en eigen regelingen zónder vermogenstoets. Gelijktrekken van de vermogensgrens bij alle regelingen levert weer die eerder genoemde eenduidigheid op. Afschaffen verhoogt de uitkeringskosten en brengt rechtsongelijkheid met zich mee voor degenen die voor dezelfde kostensoort niet van de regeling gebruik maken maar via een aanvraag individuele bijzondere bijstand een aanvraag doen. ³ Dit effect schatten we echter minimaal.

Bij alle gemeentelijke regelingen een vermogensgrens hanteren verkleint het bereik, hoewel we inschatten dat ook dit effect niet zo groot is.

² Anders dan vanwege het inkomen. (Voor de TOS moet men bijvoorbeeld wel schoolgaande kinderen hebben.)

³ Dit geldt voornamelijk bij de maaltijdvoorziening. Wie geen gebruik wil maken van Koks Herberg kan voor eenzelfde declarabel bedrag een aanvraag individuele bijzondere bijstand doen. Er geldt dan wel een andere draagkrachtmeting.

Raadsvoorstel - Overzicht inkomensgrenzen gemeentelijke regelingen

overzicht inkomens- en vermogensgrenzen voorzieningen minimabeleid in de gemeente Groningen

Inkomensgrens bij een aanvraag individuele bijzondere bijstand: 100% van het sociaal minimum ^{*)}, daarboven eigen bijdrage tot 5% van een meerincome tot €1.200,- en daarboven een eigen bijdrage tot 25% van het meerincome. De vermogensgrens is gelijk aan de vermogensvrijlating bij aanvraag algemene bijstand. (Thans €10.360,- voor een echtpaar en een eenoudergezin en €5.180,- voor een alleenstaande.)

regeling	doelgroep	ondersteuning voor	inkomen ^{*)}	vermogen	uitvoering
Langdurigheidstoelage ^{**)}	huishoudens in de gemeente Groningen, 60 maanden of langer inkomen op bijstandsniveau, geen inkomsten uit of in verband met arbeid en voldoende getracht om betaald werk te vinden	extra inkomen bij langdurig rondkomen minimumniveau	100%	vgl. aanvraag indiv. bijzondere bijstand	SOZAWE
Kwijtschelding	huishoudens in de gemeente Groningen met een laag inkomen	gemeentelijke belastingen	100% ^{***)}	Invorderings wet	DIA
Stadspas	voor de a-categorie (goedkoopste pas): huishoudens in de gemeente Groningen met een laag inkomen	participatie / sociaal-cultureel	130%	geen toets	DIA
TOS	huishoudens in de gemeente Groningen met een laag inkomen met schoolgaande kinderen (4 tot 18 jaar) op het basis- of voortgezet onderwijs, waarvoor kinderbijslag wordt ontvangen	indirecte schoolkosten	115%	geen toets	SOZAWE
Koks Herberg / TD	mensen die uit noodzaak op een maaltijdvoorziening zijn aangewezen en woonachtig zijn in de gemeente Groningen	maaltijdvoorziening	110% ^{****)}	vgl. aanvraag indiv. bijzondere bijstand	SOZAWE
Collectieve ziektekostenverzekering	huishoudens in de gemeente Groningen met een laag inkomen	ziektekosten	115%	geen toets	Menzis (SOZAWE)
Categorale regeling 2006	personen in een huishouden in de gemeente Groningen met een laag inkomen, ouder dan 65 jaar of chronisch ziek of gehandicapt	verborgen kosten i.v.m. ziekte / handicap / leeftijd	115%	vgl. aanvraag indiv. bijzondere bijstand	SOZAWE

^{*)} = percentage van het sociaal minimum (i.e. het bijstandsniveau waar het huishouden recht op heeft)

^{**)} = rijksregeling uitgevoerd door gemeenten. Er is geen vrijheid om de inkomensgrens of de vermogensgrens aan te passen

^{***)} = de vermogens-/inkomensgrens wordt voorgeschreven door het Rijk. Als aanvrager onder wettelijke vermogensgrens blijft wordt

het feitelijke inkomen vergeleken met een aantal vaste uitgavenposten. Wanneer het verschil negatief uitpakt komt aanvrager in aanmerking voor kwijtschelding. In de praktijk ligt de inkomensgrens om en nabij 100% van het sociaal minimum.

^{****)} = boven de 110% een glijdende schaal.

<110%	nibudgrens
-------	------------

Raadsvoorstel - Overzicht inkomensgrenzen gemeentelijke regelingen

110-130	5% zelf
130-160	25% zelf
160-200	50% zelf
>200	100% zelf

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

Directie Algemeen
Onderwerp Evaluatie standaard huisbezoek

Postadres
Postbus 1125
9701 BC
Groningen

e-mail:
szw@sozawe.gronin

Aan de leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050)	367 51 13	Bijlage(n)	Ons kenmerk	SZ06.1337136
Datum		Uw brief van	Uw kenmerk	

Geachte heer/mevrouw,

Vanaf 1 januari 2006 worden door de dienst Sociale Zaken en Werk standaard huisbezoeken verricht aan alle nieuwe klanten, in combinatie met een collectieve voorlichting. Het college heeft de ervaringen met het standaard huisbezoek in het eerste half jaar van 2006 geëvalueerd.

We verwachten dat we de effectiviteit van het huisbezoek, in het belang van de klant, kunnen vergroten wanneer we het huisbezoek niet standaard afleggen maar gericht. Wel willen we de preventieve werking van het huisbezoek blijven behouden door de klanten te informeren dat een huisbezoek tot de mogelijkheden behoort.

De evaluatie doen wij u hierbij toekomen.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Groningen,

De burgemeester,

De secretaris,

J. Wallage

H. Bakker

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

Evaluatie standaardhuisbezoek

*Een evaluatie van de huisbezoeken in kader WWB van de gemeente Groningen/Dienst
SOZAWE
1^e halfjaar 2006*

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

1. Inleiding

Rond het huisbezoek in het kader van de WWB zijn er nogal wat vragen en opmerkingen. Met name over de betekenis en achterliggende doelstelling van dit instrument.

Gaat het bijvoorbeeld om toetsing en controle of staat juist het promoten van zorg en bijzondere bijstand centraal bij het huisbezoek? Of is het meer een mix van beide, en zo ja, is het (standaard)huisbezoek dan nog wel een geschikt middel dat toegevoegde waarde heeft?

Tot 2006 werd alleen een huisbezoek verricht wanneer twijfel bestond over de woonsituatie. Bij de stadsdeelunit Groningen op de Ladder (GOL) van de dienst Sociale Zaken en Werk (SOZAWE) heeft in 2005 enkele maanden een pilot gelopen met intensivering van huisbezoek bij de uitkeringsaanvraag. Resultaat van de pilot was dat een aantal aanvragen werd geweigerd of werd ingetrokken. Daarnaast heeft de pilot verscheidene signalen opgeleverd dat aanvullende zorg geboden diende te worden.

Mede op basis van die ervaringen is vanaf 1 januari 2006 gekozen voor het standaard huisbezoek, met dien verstande dat daaraan voorafgaand de collectieve voorlichting plaatsvindt. De klant wordt tijdens de voorlichting en bij de intake geïnformeerd over het feit dat er een huisbezoek zal plaatsvinden.

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

Cijfers over het eerste half jaar van 2006 tonen aan dat het effect van huisbezoek niet eenduidig vast te stellen is. Dit hangt namelijk samen met het doel en de insteek van een huisbezoek. Wat betreft de rechtmatigheid van de uitkering, lijkt er enige toegevoegde waarde; na het huisbezoek zijn er 37 uitkeringen niet toegekend. De effecten van de zorgcomponent in het huisbezoek zijn moeilijk te meten. De verwachting is dat er een preventieve werking uit gaat van de aankondiging dat een huisbezoek kan worden verricht en dat het gericht en daadwerkelijk uitvoeren hiervan (op basis van (risico)analyse, effectiever zal zijn.

Met deze notitie informeren we u over de resultaten van de huisbezoeken in het eerste half jaar van 2006. Op basis daarvan doen we een nader voorstel voor de inzet van dit instrument. Alvorens hierop in te gaan, schetsen we kort het kader waarbinnen we de huisbezoeken verrichten.

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

2. Achtergronden en kader

2.1 Gemeentelijk re-integratiebeleid

Het motto van het gemeentelijke re-integratiebeleid is: "Een sterke stad met actieve stadjes". In de nota "Werken, meedoen en erbij horen", die in de zomer van 2005 door de gemeenteraad is vastgesteld, is gemeentelijke invulling gegeven aan het kader van de Wet Werk en Bijstand (WWB). Werk en activering staan bovenaan, met behoud van de sociaal-maatschappelijke infrastructuur¹.

Het Ontwikkelingsprogramma SOZAWE 2006-2010 "Alle Stadjes Actief" trekt deze lijnen ook door naar de eigen organisatie die aan de dienstverlening uiteindelijk een professioneel en slagvaardig karakter behoort te geven. Van regelgestuurd naar dienstverlenend en klantgericht.

2.2 Rechtmatige vaststelling uitkeringsrecht

Het gaat erom dat mensen bijstand ontvangen wanneer ze daar recht op hebben. Dit solidariteitsbeginsel heeft alleen een kans van slagen wanneer de uitkeringen rechtmatig verstrekt worden. De gemeente Groningen heeft hoogwaardige handhaving hoog in het vaandel: een optimale dienstverlening, informeren van de klant en een gerichte controle gaan hierbij hand in hand. Mensen die in aanmerking willen komen voor een uitkering, worden voorgelicht over de rechten en plichten van een uitkering. Dit om te voorkomen dat mensen erachter komen dat ze bij het verkeerde adres zijn, maar ook ter voorkoming van calculerend en frauderend gedrag bij uitkeringsgerechtigden (preventief en repressief). Om aanspraak op een bijstandsuitkering te krijgen moet de aanvrager voldoen aan controlevoorschriften en overige verplichtingen, zoals die in wet- en regelgeving staan vermeld. Het gaat tenslotte om publieke middelen en de rechtmatigheid van een uitkering moet worden geborgd. Vanaf 2004 werkt de dienst SOZAWE volgens het protocol van de "Hoogwaardige handhaving".

Het recht op uitkering stellen we vast bij de aanvraag en wordt gedurende de uitkeringsperiode getoetst. Primair baseren we het recht op uitkering op de informatie die de klant zelf aanlevert, zoals bankafschriften, inkomensbewijzen, huurovereenkomsten en

¹ Zeg maar het netwerk/de organisaties die activiteiten verrichten op het snijvlak van welzijn/zorg/activering en re-integratie

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

identiteitsbewijzen. De klant is zelf verantwoordelijk voor het (tijdig) aanleveren van de juiste informatie. SOZAWE controleert vervolgens deze gegevens. Dit gebeurt o.a. door middel van een vergelijking met de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) en Suwinet Inkijk, een systeem waarin de gegevens uit verschillende registratiesystemen kunnen worden bekeken.

2.3 Collectieve voorlichting en standaard huisbezoek

Om klanten beter te informeren over de rechten en plichten van een uitkering, krijgen per 1 januari 2006 alle nieuwe klanten tot de leeftijd van 65 jr. een collectieve voorlichting en een huisbezoek.² Het gaat hierbij zowel om de rechtmatige vaststelling van de bijstandsuitkering, het signaleren van een behoefte aan zorg en het verkrijgen van relevante informatie om de reïntegratie op maat vorm te geven.

Bij de handhaving is er sprake van een drietrapsraket: collectieve voorlichting, WWB-uitkeringsintake en het huisbezoek. Een sluitend systeem, zodat alles in een kort tijdsbestek aan de orde komt/kan komen.

Schets procedure: klant meldt zich bij CWI → klantherkenning en werkintake door CWI → klant krijgt uitnodigingsbrief SOZAWE mee voor collectieve voorlichting → na de voorlichting wordt afspraak gepland voor uitkeringsintake (als klant aanvraag wil voortzetten) bij CWI/SOZAWE → huisbezoek en claimbeoordeling → rapportage en beslissing op aanvraag.

2.3.1 Collectieve voorlichting

De collectieve voorlichting vindt plaats op de locatie van het CWI. De inhoud van de groepsgewijze aanpak is gericht op het vinden van werk, de eigen verantwoordelijkheid daarin en de ondersteuning daarbij van SOZAWE en het CWI. Voordeel van deze aanpak is ook dat de aanvragers meteen en gelijktijdig worden geïnformeerd. Daarnaast is men op de hoogte van andermans vragen en opmerkingen. In die setting is het ook mogelijk dat klanten met elkaar in gesprek raken. Een zekere groepsdynamiek kan worden benut, ook als aanloop naar

² Dit was als zodanig ook al opgenomen in het Handhavingbeleidsplan 2006

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

Groningen@Work. Tijdens de voorlichting c.q. de uitkeringsintake wordt aangekondigd dat men met een huisbezoek rekening moet houden. Iedere nieuwe klant krijgt na de voorlichting een map met informatie vanuit het CWI en SOZAWE. Daarin zijn o.a. opgenomen "Zo werkt het bij SOZAWE" en een flyer over regels van de bijstand en een flyer over huisbezoek.

2.3.2 Standaard huisbezoek

Huisbezoek wordt gebruikt om de juiste woonsituatie (toetsing en controle) of andere rechtmatigheidsaspecten vast te stellen. Het wordt ook ingezet om signalen van zorgbehoefte op te pikken. Is er bijvoorbeeld bijzondere bijstand nodig of ligt een verwijzing naar een (zorg-)instelling (MJD, GCZ e.a.) meer voor de hand? Na de uitkeringsintake wordt een aankondiging gedaan dat er, op afspraak, een huisbezoek zal plaatsvinden.

2.4 Accentverschuiving

De invoering van het standaard huisbezoek vanaf 1 januari 2006 betekende een accentverschuiving naar het begin van het proces (de uitkeringsaanvraag). Het huisbezoek fungeert daarmee ook als preventief instrument. Soms is een bezoek niet meer nodig omdat de aanvraag wordt ingetrokken of afgewezen (bijv. naar aanleiding van de collectieve voorlichting). Met het afleggen van een huisbezoek in combinatie met de invoering van de collectieve voorlichting, was de verwachting dat in meer gevallen onterechte bijstandsverstrekking zou worden voorkomen. Het effect is bijvoorbeeld dat in 2006 minder themacontroles zijn uitgevoerd dan in 2005. Daarnaast ligt het maatschappelijke rendement in het signaleren van de zorgbehoefte bij (potentiële) klanten.

2.5 Opzet huisbezoek

Het huisbezoek heeft een brede opzet en is een primaire taak van de bijstandsconsulent. Het huisbezoek wordt door twee personen afgelegd. De eerste maanden van 2006 is er ondersteuning geweest vanuit de afdeling Rechtshandhaving van de dienst SOZAWE door inzet van fraudecontroleurs. Die inzet is gaandeweg verminderd, hetgeen betekent dat in het tweede kwartaal de bijstandsconsulenten het huisbezoek meestal hebben afgelegd.

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

Training en opleiding consulenten

Vorig jaar hebben alle consulenten van de dienst SOZawe een gerichte training gehad. Daarbij is geoefend met gesprekstechnieken en -tactieken. In koppels en onder deskundige begeleiding zijn in een nagebootste omgeving diverse praktijksituaties nagespeeld. De consulenten hebben gedragsregels meegekregen en noodzakelijke aandachtspunten zijn aan de orde geweest. De consulenten die het huisbezoek verrichten zijn daardoor goed toegerust en geïnstrueerd.

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

3. Evaluatie standaard huisbezoek

3.1 Resultaat in cijfers

Tot en met mei 2006 zijn er 1323 personen aangemeld voor de collectieve voorlichting (zie tabel 1). In 464 gevallen heeft dit uiteindelijk niet geleid tot een uitkeringsrecht. Deze uitval (35%) ligt in de lijn met de cijfers bij Groningen@Work.

In ruim 200 gevallen is de klant niet op de collectieve voorlichting gekomen (ca. 15%). Ongeveer de helft daarvan is op een later tijdstip alsnog op een van de collectieve voorlichtingen verschenen. Een grote groep (ook rond de 15%) is vervolgens na het bezoek op de collectieve voorlichting afgehaakt. Voor hen is geen intakegesprek gepland bij SOZAWE.

Een fors aantal aanvragen (ca. 20%) wordt vervolgens nog na het intakegesprek afgewezen. Dit op basis van schriftelijke informatie die beschikbaar is gekomen en/of hetgeen in de gesprekken naar voren is gekomen. Het komt ook voor dat mensen alsnog afzien van een bijstandsaanvraag, omdat men bijvoorbeeld inmiddels werk heeft gevonden.

Verder blijkt dat in 4% van de gevallen –door en/of na het huisbezoek– is vastgesteld, dat er geen recht bestaat op de aangevraagde uitkering. In bijna 90% van de gevallen komt er tijdens het huisbezoek niets aan het licht dat van invloed is op de duur en hoogte van de uitkering. In enkele gevallen (<2%) is een zorgbehoefte geconstateerd.

Het merendeel van de huisbezoeken (bijna 60% op een totaal van ca. 800) is afgelegd door bijstandsconsulenten al dan niet in combinatie met consulenten Werk. In 36% van de gevallen heeft de bijstandsconsulent ondersteuning gehad van een fraudecontroleur.

Tabel 1

Collectieve voorlichting, uitval, huisbezoeken en uitkeringsrechten		
aanmeldingen	1323	
niet verschenen	107	107
over	1216	
collectieve voorlichting	1216	

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

uitval	72	72
over	1144	
intake gesprekken	1144	
uitval	248	248
over	896	
huisbezoek	896	
uitval	37	37
uitkering toegekend	859	
geen uitkering vastgesteld		464

Ombudsman

Bij de Ombudsman van onze gemeente is één klacht binnengekomen over het feit dat tijdens de collectieve voorlichting niet duidelijk is aangegeven wat de rechten en plichten zijn van een klant. Naar aanleiding hiervan is een folder gemaakt die cliënten tijdens de collectieve voorlichting meekrijgen. Verder heeft de ombudsman telefonisch navraag gedaan over huisbezoeken naar aanleiding van meldingen op hun spreekuur. Dit heeft niet geleid tot een procedure.

3.2 Rendement standaard huisbezoek

Heeft het huisbezoek effect gehad? Dat is niet eenduidig vast te stellen. Wat betreft de rechtmatigheid van de uitkering, lijkt er enige toegevoegde waarde; na het huisbezoek zijn er 37 uitkeringen niet toegekend.

De effecten van de zorgcomponent in het huisbezoek zijn moeilijk te meten. Afgaande op wat consulenten hierover melden is het nettoresultaat gering. De meeste huisbezoeken leiden derhalve niet tot een aanwijsbare doorverwijzing of een aanvraag om bijzondere bijstand. Van een evident causaal verband tussen het huisbezoek en (extra) toewijzingen aanvraag bijzondere bijstand lijkt geen sprake. Overigens moeten we hierbij opmerken dat zorgaspecten en schuldenproblematiek niet altijd bij het huisbezoek zichtbaar zijn, maar ook na verloop van tijd zichtbaar kunnen worden.

We verwachten ook een preventieve werking van de aankondiging van een huisbezoek. Hoe groot de preventie is, is moeilijk aan te geven. Het

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

is wel zo dat 15% van de klanten geen uitkeringsaanvraag doet na de collectieve voorlichting.

3.3 Capaciteitsinzet

Vanaf het begin hebben de fraudecontroleurs ondersteuning geleverd. In veel gevallen ging er naast de bijstandsconsulent een fraudecontroleur mee op huisbezoek. Het team Fraudecontrole leverde daarmee een substantiële ondersteuning, die grofweg neerkomt op een capaciteitsbeslag van 3 ft-en.

De fraudecontroleur beschikt over specifieke deskundigheden en dit was –achteraf gezien- in de meeste gevallen niet vereist. Er was geen sprake van een onjuiste opgave van gegevens door de cliënt.

De inzet van deze functionarissen is daarmee onvoldoende doelmatig geweest. Bij de inzet van een fraudecontroleur moet voorop staan dat zijn specifieke deskundigheid gewenst en noodzakelijk is.

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

4. Conclusie

Het huisbezoek kan een belangrijke functie vervullen bij het voorkomen van misbruik van uitkeringen. Het huisbezoek is tevens van belang om inhoud te geven aan de dienstverlenende en verwijzende functie van de dienst SOZAWE. Op basis van de ervaringen en gegevens van het afgelopen half jaar willen we het huisbezoek anders vormgeven.

Geen standaard huisbezoek meer

Het is moeilijk om exact vast te stellen wat het rendement en de meerwaarde is geweest van het standaard huisbezoek. Als het gaat om het rechtmatig verstrekken van een uitkering, heeft een gericht huisbezoek mogelijk meer effect dan een standaard huisbezoek. Zowel voor de klanten als de medewerkers is een gericht huisbezoek doeltreffender en doelmatiger en draagt het bij aan een goede verstandhouding tussen klant en dienst. Het huisbezoek is gebaseerd op de informatie die we uit het intakegesprek met de klant hebben verkregen. De klant is de maat der dingen.

Signalen

Een gericht huisbezoek kan een effectief instrument zijn. Ons uitgangspunt is dat de klant te goeder trouw is. De cijfers ondersteunen dit. Een huisbezoek zal daarom alleen worden toegepast in situaties die vooraf daartoe dwingen en/of uitnodigen. We gaan het huisbezoek gericht inzetten op basis van risico-analyse (fraude en zorg), signalen en klantprofielen.

Preventie

Het aankondigen van een huisbezoek heeft mogelijk een preventieve werking. We willen deze preventieve werking behouden. We blijven o.a. tijdens de collectieve voorlichting aankondigen dat we mogelijk een huisbezoek brengen. De daadwerkelijke inzet van een huisbezoek kan worden overgelaten aan de professionaliteit van de consulenten (klantmanagers).

Zorg en reïntegratie

Een gericht en aangekondigd huisbezoek kan veel informatie opleveren die anders verborgen was gebleven. De consulent kan een behoefte aan zorg signaleren en een doorverwijzing in gang zetten.

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

Kennis van de thuissituatie kan ook van belang zijn bij het begeleiden van een klant naar werk of activering. Tijdens een huisbezoek kunnen competenties (b.v. via hobby's) naar voren komen die anders niet als zodanig worden herkend. Belemmeringen in de zin van kinderopvang of zorgtaken worden meer zichtbaar.

Het thema 'zorg en reïntegratie' zal de komende tijd meer aandacht krijgen bij het huisbezoek. In die zin is er sprake van een accentverschuiving. Dat is ook noodzakelijk om straks goed uitvoering te kunnen geven aan de projecten 'Meedoen' en 'Erbij Horen' om zo het uiteindelijke doel te realiseren: Alle Stadjers actief.

Samenvattend

Het huisbezoek als instrument moet op elk moment in het proces kunnen worden ingezet. We verwachten dat we de effectiviteit, in het belang van de klant, kunnen vergroten wanneer we het huisbezoek niet standaard afleggen maar gericht. Wel willen we de preventieve werking van het huisbezoek blijven behouden door de klanten te informeren dat een huisbezoek tot de mogelijkheden behoort.

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

Bijlage 1.

JURIDISCH KADER

Juridisch kader huisbezoek

Het huisbezoek heeft nogal wat juridische implicaties. Wanneer mag een (on)aangekondigd huisbezoek plaatsvinden? En hoe zit het met het recht op privacy en het vereiste van proportionaliteit en subsidiariteit? Hieronder wordt hierover de nodige informatie gegeven.

Op 15 september 2006 dient een kort geding bij de rechtbank in Den Haag, waarbij de Staat en 21 gemeenten (waaronder Groningen) zijn gedagvaard, met als voornaamste eis het verbod op huisbezoeken. Eisers zijn van mening dat zowel aangekondigde als onaangekondigde huisbezoeken onrechtmatig zijn omdat – kort gezegd – de Staat hiervoor expliciete wetgeving hadden moeten stellen teneinde een inbreuk op de privacyrechten te maken.

Wet werk en bijstand (WWB)

Op grond van artikel 17 WWB is een bijstandsgerechtigde verplicht aan een huisbezoek mee te werken indien het huisbezoek redelijkerwijs nodig is voor de uitvoering van de WWB. Het huisbezoek is één van de in aanmerking komende controlemiddelen. Voor al het overheidshandelen geldt dat het evenredig moet zijn in relatie tot de gestelde doelen. Dit geldt dus ook voor het huisbezoek als controlemiddel.

Proportionaliteit/subsidiariteit

Dit betekent dat in het algemeen verband moet bestaan tussen de aard van de te onderzoeken gegevens en de wijze waarop het onderzoek plaatsvindt. Het overleggen van giroafschriften kan bijvoorbeeld evengoed op het kantoor van de dienst SOZAWE. Andere gegevens kunnen beter worden gecontroleerd door een huisbezoek, bijvoorbeeld de woonsituatie.

Van het afleggen van een huisbezoek moet worden afgezien indien het beoogde doel (de verificatie van bepaalde gegevens) op een voor belanghebbende minder ingrijpende wijze kan worden bereikt. Dit noemt men ook wel het subsidiariteitsbeginsel en speelt een belangrijke rol in het kader van de bescherming van de privacy.

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

Huisrecht en privacy/grondrechten

Een huisbezoek mag niet plaatsvinden tegen de wil van de betrokkene/bewoner. Dat zou namelijk schending van het huisrecht betekenen, zoals dat is neergelegd in artikel 10 Grondwet. Het binnentreden in een woning tegen de wil van de bewoner is alleen in bepaalde gevallen en onder bepaalde voorwaarden mogelijk in het kader van strafrechtelijke onderzoeken (artikel 12 Grondwet).

Hoewel de belanghebbende op grond van het huisrecht kan weigeren om een huisbezoek toe te staan, betekent dit niet dat zo'n weigering geen gevolgen heeft voor zijn uitkering.

Algemene wet op het binnentreden van woningen.

Bij het afleggen van huisbezoeken in het kader van de WWB is een aantal regels van toepassing uit de Algemene wet op het binnentreden van woningen (Stb. 1994, 572). Concreet gaat het om de volgende verplichtingen voor de ambtenaren die een huisbezoek uitvoeren:

- Het zich voorafgaand legitimeren (het college dient ambtenaren daartoe legitimatiebewijzen te verstrekken).
- Het mededelen van het doel van het huisbezoek.
- Het voorafgaand aan het binnentreden daarvoor toestemming vragen aan de bewoner.

In beginsel zal van ieder huisbezoek achteraf een rapport opgemaakt moeten worden met de bevindingen van het huisbezoek.

Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM)

Een onaangekondigd huisbezoek is niet in strijd met artikel 8 EVRM indien dit noodzakelijk is ter verificatie van de in het kader van de inlichtingenplicht van artikel 17 WWB; er is in dat geval sprake van een gerechtvaardigde inbreuk van het recht op privacy.

(On)aangekondigd huisbezoek

Een huisbezoek kan zowel aangekondigd als onaangekondigd plaatsvinden. In de gemeente Groningen worden huisbezoeken in principe aangekondigd. Het maken van een afspraak kan zowel mondeling als schriftelijk plaatsvinden. Reden voor het afleggen van een huisbezoek kan zijn:

- Belanghebbende is ziek of slecht ter been en kan dus niet naar de dienst komen;
- Er zijn signalen van zorg- en ondersteuningsbehoefte;

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

- Er is een aanvraag voor woninginrichting of een babyuitzet ingediend en de noodzaak daarvoor moet worden vastgesteld;
- Controle van bij de aanvraag verstrekte gegevens omtrent de thuissituatie;
- Nieuwe woonsituatie zoals na een verhuizing;
- Er bestaat of ontstaat onduidelijkheid of twijfel bij de dienst omtrent de woonsituatie of leefvorm.

Een onaangekondigd huisbezoek vindt alleen plaats wanneer er ernstige twijfel bestaat over de juistheid van de door belanghebbende gegeven informatie over de woonsituatie of leefvorm (vermoeden van fraude). Er is dan bijvoorbeeld op grond van een door de dienst verricht onderzoek een sterk vermoeden dat belanghebbende samenwoont terwijl hij als alleenstaande wil worden aangemerkt, of belanghebbende zegt een kamer te verhuren aan een huisgenoot terwijl hij geen kamerhuurcontract en betaalbewijzen kan overleggen, of er is een sterk vermoeden dat belanghebbende zwart werkt in een andere gemeente terwijl hij geen inkomsten/verhuisbericht doorgeeft etc. Het huisbezoek geschiedt dan onaangekondigd om te voorkomen dat belanghebbende de woonsituatie voor het huisbezoek "aanpast". Bij een onaangekondigd huisbezoek is altijd een fraudecontroleur aanwezig.

Gevolgen weigering huisbezoek

Wanneer onduidelijkheid of twijfel bestaat omtrent de woonsituatie of leefvorm en een huisbezoek is nodig om die onduidelijkheid of twijfel weg te kunnen nemen, dan heeft het weigeren van een huisbezoek door belanghebbende consequenties voor de uitkering. Het recht op bijstand kan dan niet worden vastgesteld.

Voordat wordt overgegaan tot afwijzing of beëindiging van bijstand, wordt belanghebbende gewezen op de gevolgen van zijn weigering. Hij krijgt vervolgens de gelegenheid om alsnog toestemming voor een huisbezoek te geven.

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

Bijlage 2.

STOPLICHTMODEL / ANKER-toets³

Het streven naar gerichtheid vooraf past goed in de lijn van het hoogwaardig handhaven: informeren -, dienst verlenen -, controleren - en sanctioneren op maat. Verder past dit principe in het zogeheten stoplichtmodel zoals dat is beschreven in het Ankermodel dat hier en daar in het land (in de zgh. Suwi-Toonkamers) wordt gehanteerd door het UWV/CWI. De daarin vervatte toets "handhaving en nalevingsbereidheid" gaat namelijk uit van de gedachte dat

- 80% van de aanvragende burgers zich doorgaans aan de regels houdt (groen),
- 15% mogelijk is te kwalificeren als twijfelaar/calculerend (oranje) en
- de rest (5%) het risico van onrechtmatigheid (fraude) aandurft (rood)⁴.

Vanuit dat gezichtspunt is het van belang om vooraf, op basis van een professionele alertheid, een inschatting te maken. Zodat het uitkeringsverstrekken orgaan bij wijze van spreken 80% van de controle-energie kan richten op 20% van het bestand dat in de kleur oranje/rood zit of dreigt te raken.

De vraag is of dit kan worden verwezenlijkt. Tot op zekere hoogte wel. Daarbij kan worden gewerkt met zogeheten risicoprofielen, aangevuld met de professionele alertheid (antenne) die in het handelen van de consulent zit opgesloten.

(Praktijk)profielen

Met behulp van (risico)profielen kan vooraf een inschatting worden gemaakt of een huisbezoek is aangewezen en zelfs kan leiden tot een "succesvol" huisbezoek in termen van rechtmatigheid.

Huisbezoeken aan personen boven de 65 jr. zijn over het algemeen zeer succesvol (zorghema). Ook huisbezoeken aan jongeren onder de 20 jr. leiden tot gemiddeld meer verstrekkingen bijzondere bijstand.

³ Dit model (Analyse van Kansen en Risico's) wordt gebruikt in sommige Bedrijfsverzamelgebouwen (CWI/UWV/gemeente in Suwi-kader) om meer maatgerichte dienstverlening voor de klanten te kunnen leveren; onderdeel is ook de toets handhaving en nalevingsbereidheid. De dienst SOZAWE hanteert in het kader van "Hoogwaardige handhaving" eveneens een stoplichtmodel: groen = reguliere controle traject; oranje: intensieve controle traject en rood: opsporingstraject.

⁴ Oranje en rood zijn mogelijke situaties; niet gesteld kan worden dat 20% van de aanvragers zich daadwerkelijk in de gevarezone beweegt.

Raadsvoorstel - Evaluatie standaard huisbezoek

Een goed profiel bevat een voorspellende waarde. Leeftijdsprofielen zijn bruikbaar evenals profielen die iets zeggen over de woonsituatie (gezinssamenstelling). Met betrekking tot de definiëring van profielen is er een diversiteit aan mogelijkheden.